

1. Karta ribolovnih voda i ribarskih objekata: Ovaj obrazac sastojao se od karte u određenoj razmeri, na koju se, pored ucrtavanja granica ribolovnih područja i revira, nanose sve ribolovne vode i razni ribarski i dr. objekti, važni za ribarstvo i obeležavaju pomoću utvrđenih topografskih znakova.

2. Osnovni podaci o ribolovnim vodama i ribarskim objektima: Obrazac predstavlja registar svih ribolovnih voda i ribarskih objekata sa sledećim elementima: naziv, prostiranje, dužine vodenog toka, površine ribolovnih voda sa poplavnim terenima, način iskorišćavanja i prirodni kapaciteti pojedinih voda i objekata.

3. Ribarske organizacije i samostalni profesionalni ribari: Obuhvata se: naziv i mesto ribarske organizacije, vode koje koristi pomenuta organizacija, podaci o broju ribara i sportskih ribolovaca, broj samostalnih ribara, broj ribarskih stručnjaka kao i njihove kvalifikacije i dr.

4. Ribarska oprema: Prikazuju se podaci o vrstama ribarske opreme kod ribarskih organizacija i samostalnih ribara i to ribarski alat prema vrsti materijala od kojeg je građen, a plovila i transportna sredstva, pored broja iskazuju se i podaci o nosivosti, odn. o jačini motora.

5. Mere unapređenja i zaštite ribarstva: Regstruje se sve mere i akcije, mesto i vreme njihovog izvršenja, prikaz izvodača, učinak i vrednost akcije itd. Obrazac obuhvata izvršne mere i akcije na unapređenju i zaštiti ribarstva u toku godine.

6. Fabrika i druga postrojenja: Prikazuje podatke o broju i vrstama fabričkih i drugih postrojenja koja nanose štetu ribarstvu, o njihovom lociranju, o uređajima za prečišćavanje otpadnih voda, o pričinjenim štetama, realizovanim kaznama, registar voda koje se zađaju itd.

7. Ulov ribe u otvorenim vodama i jezerima: Ulov najvažnijih vrsta ribe u otvorenim vodama, jezerima i ribnjacima. U otvorenim vodama i jezerima ulov se prikazuje po kvartalima, a odnosi se takođe i na druge korisne životinje u vodi. Takođe se evidentira i proizvodnja ikre i mlađa u ribnjacima i mrestilištima, kao i utrošak riblje hrane i đubriva u ribnjacima. Ovaj obrazac se ispunjava podacima sa kojima raspolaže zvanična statistička služba.

Izrada ribarskih katastarsa u NR Srbiji je započeta i odvija se prvenstveno na nivou srezova. Akcijom rukovodi i koordinira uglavnom Stanica za unapređenje ribarstva NRS u Beogradu. Stručnu pomoć pri izradi prvostepenih (sreskih) katastarsa za teritoriju AP Vojvodine pruža takođe i Stanica za ribarstvo APV u Novom Sadu. Sredstva za izvođenje ovih akcija obezbeđena su iz ribarskih fondova i delimično dotacijama iz drugih izvora.

Nadamo se, da će se akcija uvođenja ribarskih katastarsa u NR Srbiji uspešno završiti i da će se ovom poslu pristupiti i u drugim Republikama. Prikupljeni podaci u toku izrade ribarskog katastra poslužiće dalje za izradu perspektivnih planova unapređenja ribarstva, kojima će se na najbolji način utvrditi putevi daljeg unapređenja ribarstva u NR Srbiji.

Ante Tadić:

Riblji fond u Moravi treba zaštititi i obnoviti

Prilikom boravljenja na reci Moravi, na raznim smo se mestima uverili, da u vodi njenog korita nema dovoljno ribe — nikako ne u srazmeru sa količinom vode u ovoj najvećoj reci u Srbiji. Istina je, da je riba u Moravi silno stradala za vreme poslednje okupacije, ali još je strašnja istina, da se uništavanju ribe u ovoj reci nastavilo i posle okupacije raznovrsnim sredstvima, koja stoje u najvećoj suprotnosti sa bivšim i sadašnjim Zakonom o ribarstvu.

Dok je trajala okupacija duž celog rečnog korita Južne i Zapadne Morave, okupator je svakodnevno lovio ribu dinamitom. Uništavao je ribu i riblju hranu. Usled toga riblji fond se iz dana u dan sve više smanjivao. Od ubijene ribe uzimani su samo krupniji primerci, sitniju mrtvu ribu nosila je mutna voda ovog nemirnog rečnog toka. Okupatoru nije imao ko da se suprotstavi.

Iako je okupacija prošla, uništavanje ribe nije prestalo. Ono se nastavlja svim mogućim sredstvima. U početku, odmah posle oslobođenja, još nije bilo efikasnih zakonskih mera, koje bi bile mogle da zaštite riblje vrste u Moravi. Dinamit, otrovni biljni sokovi, kreč i nedozvoljeni alat, tj. mreža žagažanj sa sitnim okcima, učinili su svoje.

Istom kada je donet Zakon o ribarstvu NRS, prvi put 1949. i drugi put 1956. godine, dobilo se oslonac da se riba zaštiti. U mnogo slučajeva zaštita se nije dovoljno sprovodila: ili je nije imao ko da sprovodi na terenu ili se gledalo kroz prste, naime, imalo se obzira prema prekršiteljima.

Ovo žalosno stanje na reci Moravi, kako sam se prošlog leta lično uverio na terenu, dovelo je do toga, da

je narodna vlast na osnovu Zakona o ribarstvu morala zabraniti svaki ribolov u vidu zanata. Usled poraznog stanja ribljeg fonda dozvoljen je u Moravi samo sportski ribolov udicom uz naplatu redovne takse preko udruženja sportskih ribolovaca. Ribolovci se strogo pridržavaju propisa o ribolovu, ne love ribu ispod propisane dužine, naime, ako takvu ribu ulove na udicu, vraćaju je natrag u vodu. Članovi ovih udruženja vode nadzor na vodi, da ovo njihovo sportsko zanimanje ne bi došlo u sukob sa zakonskim propisima. Osim toga sportski ribolovci duž cele Morave nastoje, da se ne događa protuzakoniti ribolov od strane ribokradica. Čim nekoga uhvate da lovi s nedozvoljenim sredstvima, prijave ga vlastima i kontrolišu da li je dotični kažnjen i kako.

Doznao sam i za slučajeve kako su pojedini prekršitelji plaćali kaznu od pet do deset hiljada dinara i alat im je bio oduzet, ali oni, pošto imaju novaca, ponovo nabave nepropisni alat ili love dinamitom i tako traje večita borba s nepoštivanjem Zakona o ribarstvu. Ti se događaji ponavljaju s vremena na vreme duž cele Morave.

Za vreme boravka na Moravi zapazio sam da sportski ribolovci uglavnom love na udicu mrenu, skobalja, klenu, soma, ređe šarana i vretenara. Ostalih riba navodno, nema ili su vrlo retke. To bi trebao da ispita Zavod za ribarstvo NRS u Beogradu, putem inventarisanja, da bi se dobila prava slika ribljeg fonda, jer po knjizi »Narodna imena riba u Srbiji« Dušana Stojičevića, izdatoj u Beogradu 1927. god., vidimo da je u Moravi bilo sledećih riba: grgeč ili bandar (Perca fluviatilis L.), smuč (Lucioperca lucioperca L.), vretenar

mali (*Aspro asper* L.), vretenar veliki (*Aspro Zingel* L.), balavac mali ili šrac (*Acerina Schraetzer* L.), peš (*Cottus gobio* L.), manjić (*Lotta lotta* L.), som (*Silurus glanis* L.), šaran (*Cyprinus carpio* L.), karaš (*Carassius carassius* L.), linjak (*Tinca tinca* L.), mrena (*Barbus barbus* L.), krkuša (*Barbus meridionalis petenyi* Heck), govedarka (*Gobio gobio* L.), platičica (*Rhodeus amarus* Bloch), sinjac ili deverika (*Abramis brama* L.), krupatica (*Blicca bjorkna* L.), beovica (*Alburnus alburnus* L.), plovka (*Alburnus bipunctatus* L.), crvenokica ili bodorka (*Leuciscus rutilus* L. ili *Rutilus rutilus* L.), klen *Squalius cephalus cephalus* L. ili *Leuciscus cephalus* L.), skobalj (*Chondrostoma nasus nasus* L.), brkica (*Nemachilus barbatulus* L.), vijun (*Cobitis taenia taenia* L.).

Stojičević je uneo u spisak riba i zmijuljicu (*Petromizon fluviatilis* L.), međutim, danas znamo da to nije riba, već jedan kičmenjak iz klase kolousta (*Cyclostomi*), koji živi u slatkim vodama i u moru, a samo je po obliku sličan ribama.

Možemo pretpostaviti da i danas ima u Moravi i onih riba koje Stojičević navodi, ali smo uvereni da se njihov broj danas znatno smanjio, jer su se ekološke prilike u ovoj reci znatno izmenile. Industrija je počela da uništava riblji fond u Moravi. Novopodignute

fabrike ne obraćaju pažnju na postavljanje postrojenja, koja imaju da sprečavaju odlaganje otpadnih voda iz fabrika u reku. Ovi otrovni produkti uništavaju sve organizme u vodi, dakle, ne samo ribe već i njihovu hranu. Najgore je kada se u reku puštaju otpadne vode za vreme mreščenja. Time se unište izbačena jaja i seme riba čime se u začetku sprečava njihovo razmnožavanje.

Riblji fond trebalo bi u Moravi podići poribljavanjem. Za materijalnu stranu poribljavanja služi onaj novac, što ga uplaćuju sportski ribolovci za dozvolu sportskog ribolova, kao i novac, koji se ubere od kašnjenih počinaca za prekršaje u ribolovu.

Ali nažalost, još uvek ima nerazumevanja kod pojedinih sreskih narodnih odbora, pa taj novac ne upotrebljavaju u navedene svrhe.

Na kraju naglašavam, da je voda reke morave nedovoljno poznata sa ihtiološke strane, pa je neophodno potrebno učiniti da se čim pre dobro upozna, kako bi se moglo pravilno pristupiti zaštiti ribljeg fonda u njoj i unaprediti ga mogućim postojećim sredstvima.

Sa naučnog gledišta Morava je slabo ispitana reka. Trebalo bi upoznat kako njeni ekološki, biološki i hemisko-fizički uslovi deluju na život riba u njoj, naime, da li ima prirodnih uslova koji bi, eventualno, nepovoljno delovali na razvoj riblje populacije.

Ing. Ida Mihajlović i Ing. Nebojša Ranković

Razvitak ribarstva u Južnoj Rodeziji

Početkom oktobra t. g. boravio je u našoj zemlji Dr. A. Maar, šef ribarske službe u J. Rodeziji i upravitelj Ribarskog opitnog centra. U prostorijama Stručnog udruženja za unapređenje slatkovodnog ribarstva Jugoslavije organizovan je s njime sastanak, pa je tom prilikom izneo vrlo interesantne podatke o razvitku ribarstva u J. Rodeziji kao i o tome kako su postigli visoke prinose po ha ribnjaka. Radi interesantnosti donosimo kratak prikaz sa tog sastanka, da bi se naši čitaoci sa tim upoznali.

Pre nego što se pređe na samo izlaganje potrebno je istaknuti, da je J. Rodezija zemlja sa drugim klimatskim prilikama, te da se tamo uzgaja riba tropskih krajeva Tilapija. Prema tome, svakako, da sistem ribnjačarskog gazdovanja kod njih treba posmatrati kroz prizmu specifičnih prilika, ali uza sve to smatramo da je veoma interesantno i poučno da se upoznamo kako su oni smelo ušli u primenu, da tako kažemo, upravo revolucionarnih metoda rada, koje je klasična ribogojstvena škola smatrala neizvodivima. Svakako da bi i mi mogli mnoga od tih iskustava akceptirati. Samim tim se nameće neminovna potreba za jednim opitnim centrom u Jugoslaviji, kroz koji bi naučna služba mogla provesti svoje ideje o skokovitom povećanju proizvodnje riba.

Na osnovu svoga geografskog položaja¹ J. Rodezija je zemlja u kojoj je čitav privredni razvitak ovisan od dva osnovna ekološka faktora — temperaturi i vodi. Pošto oborine nisu ravnomerno raspoređene tokom go-

¹ Južna Rodezija je afrička zemlja. Nalazi se u srednjem delu Afrike između 16 i 22 stepena Južne geografske širine. Površina zemlje je 389.347 km² i ima 2.100.000 stanovnika (100.000 belaca, 300.000 Azijata, a ostalo su domoroci Bantu crnci). Glavni grad je Solsberi (70.000 stanovnika). Pripada Britanskoj zajednici naroda. Za privredu je najvažniji središnji deo zemlje koji je zapravo zatalasana visoravan od 1.000—1.500 m nadmorske visine. Taj kraj je uglavnom i naseljen. Na jugu i severu države je nizija 300—700 m nadmorske visine. Ona je neprohodna džungla u kojoj nema nikakve civilizacije. Najveća reka je Zambezi sa mnogobrojnim pritokama, koje u sušnom periodu sasvim presuše. Obzirom da se zemlja nalazi u tropskoj oblasti, klimatski imamo dva perioda: kišni i sušni. Najhladniji su meseci juni i juli, kada se temperatura vode, koja je i inače u proseku 25° C, spusti i do + 6° C. Razlika između dnevne i noćne temperature je vrlo velika. Količina padavina kreće se u granicama od 500 pa do iznad 1000 mm vodenog taloga godišnje.

dine, nego su ograničene na isključivi vremenski period od 6 meseci, to su ogromni naponi usmereni u pravcu sačuvanja što veće količine vode za sušni vremenski period, kada manje reke i jezera sasvim presuše. Ti naponi našli su realizaciju u izgradnji velikog broja baražnih građevina u svrhu akumulacije vode. Dosada je izgrađeno oko 8.000 takovih akumulacionih bazena najrazličitijih dimenzija od 3 ha do 20.000 ha, a ima ih i ogromnih razmera, kao što je jedna, sada u izgradnji, veličine 600.000 ha, koja će spadati među najveća veštačka jezera na svetu. Na taj način oni su uspeli da sačuvaju oko 15—20% oborinskih voda. Ribarska privreda suočivši se sa tim okolnostima povela je borbu ka novoj orijentaciji ribarske proizvodnje, tako da je u razmerno veoma kratkom roku na tim akumulacijama uveden ribnjački sistem gazdovanja. Dok je pre 8 godina na 95% akumulacija ribarsko gazdovanje bilo sasvim nerazvijeno, prepušteno samo prirodnim faktorima, dotle danas samo 1% akumulacionih jezera stoji na tako niskom stupnju gazdovanja.

Kao odskočna daska navedenoj akciji preorijentacije ribarske proizvodnje poslužio je pre svega izgrađeni